

Sygn. akt IV CZ 117/11

## **POSTANOWIENIE**

Dnia 12 stycznia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Centrali Zaopatrzenia Medycznego "Z." Spółki z o.o.  
przeciwko J. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 stycznia 2012 r.,

zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 21 czerwca 2011 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 19 lipca 2010 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 listopada 2009 r. i wyrok zaoczny tego Sądu z dnia 25 sierpnia 2009 r. i postępowanie w sprawie umorzył oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 13 361 zł tytułem zwrotu kosztów procesu poniesionych w obu instancjach. Podkreślił, że umorzył postępowanie w sprawie na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. wobec cofnięcia przez powódkę pozwu w sprawie wytoczonej przeciwko pozwanemu jako członkowi zarządu spółki z o.o. „X”. Uznał, że powódka wystąpiła przeciwko członkowi zarządu spółki z powództwem na podstawie art. 299 k.s.h. bez dokładnego rozeznania stanu majątkowego spółki, ponosząc w ten sposób ryzyko, że powództwo takie może okazać się bezzasadne wobec braku spełnienia przesłanki bezskuteczności egzekucji wobec spółki. Uzasadniało to obciążenie powódki kosztami procesu, ponieważ pozwany w terminie wskazanym w art. 203 § 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. złożył stosowny wniosek.

Powódka zaskarżyła to postanowienie w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu za obie instancje.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 10 lutego 2011 r., uchylił zaskarżone postanowienie i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego. Podkreślił, że Sąd Apelacyjny przedwcześnie przesądził, iż podane przez powódkę okoliczności nie uzasadniały odstępstwa od zasady przewidzianej w art. 203 § 2 zd. drugie k.p.c. Tymczasem wystąpienie z powództwem w niniejszej sprawie nastąpiło w dniu 22 maja 2009 r., a więc po ponad dwóch miesiącach od wydanego przez komornika postanowienia z dnia 5 marca 2009 r. o umorzeniu prowadzonego przeciwko spółce postępowania egzekucyjnego z powodu bezskuteczności egzekucji. Takie orzeczenie organu egzekucyjnego uprawniało powódkę do oceny, że egzekucja prowadzona przeciwko spółce okazała się bezskuteczna, zatem została spełniona przesłanka do wystąpienia z powództwem na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. Okoliczność, że później powódka uzyskała zaspokojenie w ponownie wszczętym przeciwko spółce postępowaniu egzekucyjnym, wymaga zbadania

przesłanek, które spowodowały wszczęcie i pomyślne dla wierzyciela zakończenie tego drugiego postępowania egzekucyjnego oraz możliwości oceny ich występowania, przy dołożeniu wymaganej od powódki staranności, już w dacie wytaczania niniejszego powództwa.

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 21 czerwca 2011 r. zasądził od pozwanego na rzecz powódki 13 490 zł tytułem zwrotu kosztów procesu poniesionych w obu instancjach oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki 1 344 zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego. Uznał, że istniała wyjątkowa sytuacja umożliwiająca obciążenie kosztami procesu pozwanego (art. 98 § 1 k.p.c.), bowiem powódka wykazała, że wystąpienie z pozwem było niezbędne do celowego dochodzenia przez niego swych praw. Powódka wytoczyła powództwo, mając dostateczne podstawy do przyjęcia, że stan majątkowy spółki z o.o. „X.” uzasadnia istnienie przesłanki, że egzekucja przeciwko niej okazała się bezskuteczna. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie można zarzucić powódce jakichkolwiek zaniedbań i uznać należy, że miała ona wystarczające podstawy do twierdzenia, iż zasadne było wytoczenie powództwa przewidzianego w art. 299 k.s.h. Gdyby bowiem nie doszło do wytoczenia powództwa, powódka nie miałaby informacji o faktycznej sytuacji majątkowej spółki z o.o. „X”.

Pozwany wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 21 czerwca 2011 r., zarzucając naruszenie art. 98 § 1, art. 100, art. 102 i art. 203 § 2.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Przepis ten ustanawia zasady odpowiedzialności za wynik procesu oraz orzekania o zwrocie kosztów niezbędnych i celowych. Za przegrywającego uznaje się powoda, którego żądanie nie zostało uwzględnione, albo pozwanego, którego obrona okazała się nieskuteczna. Zasada odpowiedzialności za wynik procesu została dodatkowo podkreślona w art. 203 § 2 zdanie 2 k.p.c., który wyraźnie przyznaje pozwanemu zwrot kosztów procesu w razie cofnięcia pozwu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2011 r., II CZ 203/10, niepubl.). Jednakże Sąd

Najwyższy w postanowieniu z dnia 10 lutego 2011 r., IV CZ 111/10, którym Sąd Apelacyjny był związany, przyjął, iż cofnięcie pozwu może wyjątkowo nie obciążać powoda kosztami postępowania żądanymi przez pozwanego (art. 203 § 2 zd. drugie k.p.c.), jeżeli powód wykáže, że wystąpienie z powództwem było niezbędne do celowego dochodzenia praw lub celowej obrony, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w dacie wytoczenia pozwu. Sąd Apelacyjny uznał, że taka sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie, z czym trudno zresztą polemizować, i obciążył pozwanego kosztami postępowania. Takie rozstrzygnięcie jednak w oczywisty sposób narusza zasady słuszności. Cofnięcie pozwu było bowiem skutkiem zaspokojenia powoda w trakcie postępowania, ale nie przez pozwanego, lecz przez osobę trzecią (spółkę z o.o.). Optymalnym rozwiązaniem w tej sytuacji byłoby, co podkreśla pozwany w zażaleniu, wzajemne zniesienie kosztów postępowania, tyle że art. 100 k.p.c. nie może znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie. Trafne jest natomiast odwołanie się do reguły słusznościowej, zamieszczonej w art. 102 k.p.c. Jak bowiem przyjął Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego wyżej postanowienia z dnia 16 lutego 2011 r., II CZ 203/10, przepis ten wyraża zasadę słuszności w orzekaniu o kosztach, stanowiąc wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Nie konkretyzuje on pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, niepubl.). Podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności danej sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Stanowią je zarówno fakty związane z samym procesem, jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Zatem przepis art. 102 k.p.c. powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd Apelacyjny powinien zatem rozważyć nieobciążenie pozwanego kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c.

Z przedstawionych powodów orzeczono, jak w sentencji (art. 398<sup>15</sup> § 1 k.p.c. w związku z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c.).